

תזכיר חוק

א. שם החוק המוצע

חוק הסמכת צבא הגנה לישראל ושירות הביטחון הכללי לביצוע פעולה בחומר מחשב המשמש להפעלת מצלמה ניידת (הוראת שעה – חרבות ברזל), התשפ"ד-2023

ב. מטרת החוק המוצע, הצורך בו, עיקרי הוראותיו והשפעתו על הדין הקיים

מטעמי ביטחון המדינה ושמירת הרציפות התפקודית של צבא הגנה לישראל ומטעמי ביטחון המדינה, ועל בסיס תשתית עובדתית פרטנית, בהתאם לייעוד שירות הביטחון הכללי ותפקידיו לפי חוק השב"כ, נדרשת הסמכת חיילים בצבא הגנה לישראל ועובדים בשירות הביטחון הכללי לבצע פעולות בחומר מחשב המשמש להפעלת מצלמה ניידת, וזאת בקשר לאירועים שבגינם הוכרז מצב מיוחד בעורף בתאריך 7 באוקטובר 2023 ושביגים הוחלט על-ידי ועדת השרים לענייני בטחון לאומי על נקיטת פעולות צבאיות משמעותיות לפי סעיף 40 לחוק יסוד: הממשלה.

ג. להלן נוסח תזכיר החוק המוצע ודברי הסבר

תזכיר חוק מטעם משרד הביטחון:

תזכיר חוק הסמכת צה"ל ושב"כ לביצוע פעולה בחומר מחשב המשמש להפעלת מצלמה ניידת (הוראת שעה – חרבות ברזל), התשפ"ד-2023

הגדרות 1. בחוק זה –

"הפעולות הצבאיות המשמעותיות" - הפעולות הצבאיות המשמעותיות שעליהן החליטה ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי לפי סעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה^[2] והודיעה לגביהן לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת ביום כ"ג בתשרי התשפ"ד (8 באוקטובר 2023).

"חדירה לחומר מחשב" - כהגדרתה בסעיף 4 לחוק המחשבים, התשנ"ה-1995;

"חומר מחשב" - כהגדרתו בחוק המחשבים, התשנ"ה-1995;¹

¹ ס"ח התשנ"ה, עמ' 366.

"חוק השב"כ" - חוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002;²

"חייל מוסמך" - חייל בצה"ל שהוסמך לפי סעיף 2 או לפי סעיף 3;

"המנהל המוסמך" - ראש חטיבת איומי סייבר בשב"כ או מנהל בשב"כ בדרגת ראש מחלקה הממלא את מקומו;

"מערך הסייבר הלאומי" - מערך הסייבר הלאומי שהוקם על פי החלטת הממשלה ופועל בהתאם להחלטותיה;

"מצלמה נייחת" - מצלמה המוצבת בחיבור של קבע למקום מסוים, ואינה ניידת;

"עובד שירות מוסמך" - עובד השירות כהגדרתו בחוק השב"כ, שהוסמך לפי סעיף 3;

"פעולה בחומר מחשב" - מחיקה, שינוי או שיבוש של חומר מחשב או הפרעה לשימוש בו;

"צה"ל" – צבא הגנה לישראל;

"הקצין המוסמך" - ראש חטיבת ההגנה בסייבר בצה"ל או קצין אחר בדרגת תת אלוף שהסמיך ראש אגף התקשוב בצה"ל;
"שב"כ" – שירות הביטחון הכללי.

2. סמכויות הקצין המוסמך

הקצין המוסמך רשאי להסמיך בכתב חייל צה"ל, בעל המיומנות הנדרשת, לבצע חדירה ופעולה בחומר מחשב, אף בלא ידיעת בעל חומר המחשב ומשלא ניתן לקבל את הסכמת בעל חומר המחשב לחדירה ולפעולה בחומר מחשב בפרק הזמן הדרוש, וזאת לעניין רשימת מחשבים המשמשים להפעלת מצלמות נייחות, שאישר הקצין המוסמך אם השתכנע כי התקיימו כל התנאים האלה:

(1) החדירה והפעולה בחומר מחשב חיוניות לצורך סיכול או מניעה של גישה למידע חזותי המופק ממצלמה נייחת, שיש בה כדי לסכן באופן ממשי את ביטחון המדינה או את רציפות התפקוד המבצעי של צה"ל בקשר לפעולות הצבאיות המשמעותיות.

(2) החדירה והפעולה בחומר מחשב נדרשות באופן מיידי ודחוף;

(3) לא ניתן, באופן סביר ובפרק הזמן הדרוש, להשיג את המטרה האמורה בפסקה (1) בדרך אחרת שפגיעתה בזכויות פחותה.

3. סמכויות המנהל המוסמך
- מבלי לגרוע מסמכויות שב"כ מכוח סעיף 10 לחוק השב"כ, משלא ניתן לקבל את הסכמת בעל חומר המחשב לחדירה ולפעולה בחומר מחשב בפרק הזמן הדרוש, רשאי המנהל המוסמך להסמיך בכתב עובד שירות וכן, לבקשת המנהל המוסמך, רשאי הקצין המוסמך להסמיך בכתב חייל, בעלי המיומנות הנדרשת לבצע חדירה ופעולה בחומר מחשב, אף ללא ידיעת בעל חומר המחשב וזאת לעניין רשימת מחשבים שאישר המנהל המוסמך המשמשים להפעלת מצלמות ניידות, אם השתכנע שהתקיימו כל התנאים האלה:
- (1) החדירה והפעולה בחומר מחשב חיוניות לצורך סיכול או מניעה של גישה למידע חזותי המופק ממצלמה ניידת, שיש בה כדי לסכן באופן ממשי את ביטחון המדינה, על בסיס תשתית עובדתית פרטנית, לפי ייעוד שב"כ ותפקידיו לפי חוק השב"כ, בקשר לפעולות הצבאיות המשמעותיות.
- (2) החדירה והפעולה בחומר מחשב נדרשות באופן מיידי ודחוף;
- (3) לא ניתן, באופן סביר ובפרק הזמן הדרוש, להשיג את המטרה האמורה בפסקה (1) בדרך אחרת שפגיעתה בזכויות פחותה.
4. סמכויות חייל מוסמך ועובד שירות מוסמך
- (א) חייל מוסמך רשאי לבצע חדירה ופעולה בחומר מחשב המשמש להפעלת מצלמה ניידת, במחשב שאושר כאמור בסעיפים 2 או 3, ועובד שירות מוסמך רשאי לבצע חדירה ופעולה בחומר מחשב המשמש להפעלת מצלמה ניידת, במחשב שאושר כאמור בסעיף 3 ובלבד שינקטו את האמצעי שפגיעתו פחותה לצורך הגשמת המטרה כאמור בסעיפים 2(1) ו-3(1), לפי העניין.
- (ב) קבלת מידע מתקשורת בין-מחשבים אגב חדירה ופעולה בחומר מחשב לפי חוק זה לא תיחשב האזנת סתר לפי חוק האזנת סתר, התשל"ט-1979.³
5. תיעוד
- (א) הקצין המוסמך יתעד בכתב את רשימת החיילים המוסמכים וכן את ההחלטה על אישור רשימת מחשבים, כאמור בסעיף 2.
- (ב) המנהל המוסמך יתעד בכתב את רשימת עובדי השירות המוסמכים ואת רשימת החיילים המוסמכים, וכן את ההחלטה על אישור רשימת מחשבים, כאמור בסעיף 3.
- (ג) חייל מוסמך או עובד שירות מוסמך יתעדו בכתב ביצוע חדירה ופעולה בחומר מחשב כאמור בסעיף 4, לפי העניין.
6. סמכויות לפי חוק זה יופעלו בהתאם לצורך ולתקופות הזמן הקצרות ביותר הנדרשות בנסיבות העניין.

³ ס"ח התשל"ט, עמ' 118.

7. השבת המצב לקדמותו
מקום שבו הושבתה יכולתו של בעל חומר המחשב לבצע פעולות בחומר המחשב יורה הקצין המוסמך לחייל המוסמך לפי סעיף 2 או המנהל המוסמך לעובד השירות המוסמך לפי סעיף 3, לפי העניין, להשיב את המצב לקדמותו, ככל שהדבר אפשרי, בתוך זמן סביר מתום הנסיבות שהצריכו את ביצוע הפעולה.
8. יידוע
(א) צה"ל יידע את מערך הסייבר הלאומי ושירות הביטחון הכללי על הפעילות לפי חוק זה.
(ב) שב"כ יידע את מערך הסייבר הלאומי וצבא ההגנה לישראל על הפעילות לפי חוק זה.
9. דיווח
(א) ראש המטה הכללי או מי שהוא הסמיך לכך בדרגת תת אלוף ומעלה, ידווח, אחת לחודש, לוועדת החוץ והביטחון וליועצת המשפטית לממשלה על מספר החיילים המוסמכים ותפקידם, על מספר המחשבים שנכללו ברשימה כאמור בסעיף 2 ועל סוגי הפעולות העיקריות שבוצעו לפי סעיף 4 ואומדן מספרן.
(ב) ראש השב"כ, או מי שהוא הסמיך לכך מטעמו בדרגת ראש חטיבה ומעלה, ידווח, אחת לחודש, לוועדת החוץ והביטחון וליועצת המשפטית לממשלה על מספר עובדי השירות המוסמכים ותפקידם ועל מספר החיילים המוסמכים ותפקידם, על מספר המחשבים שנכללו ברשימה כאמור בסעיף 3 ועל סוגי הפעולות העיקריות שבוצעו לפי סעיף 4 ואומדן מספרן.
(ג) דיווחים כאמור בסעיף זה יהיו חסויים ופרסומם אסור.
10. פרטיות
במסגרת הפעלת סמכות לפי חוק זה, צה"ל ושב"כ לא יעשו שימוש ולא ישמרו מידע, לרבות ידיעה על ענייניו הפרטיים של אדם, כמשמעותם בחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.⁴
11. תוקף
(א) חוק זה יעמוד בתוקפו שישה חודשים מיום פרסומו.
(ב) שר הביטחון, בהסכמת ראש הממשלה, ובאישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, רשאי להורות בצו על הארכת תקופת תוקפו של חוק זה לתקופות נוספות שלא תעלינה על שלושה חודשים כל אחת, אך לא יותר משישה חודשים במצטבר.

⁴ ס"ח התשמ"א, עמ' 128.

דברי הסבר

כללי

ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) החלה מתקפת טרור רצחנית מרצועת עזה שבמסגרתה חדרו מאות מחבלים ליישובים בדרום הארץ מהיבשה, מהאוויר ומהים וכן התבצע ירי מסיבי של אלפי רקטות לעבר שטח מדינת ישראל.

במתקפת טרור זו נרצחו מאות אזרחים, לרבות אנשי כוחות הביטחון השונים, ונפצעו אלפים. המספרים המעודכנים עומדים עד כה על לפחות 1,400 נרצחים, ולמעלה מ-5,000 פצועים. כמו כן, ישנם נעדרים רבים שטרם אותרו. בנוסף, דווח על מאות אזרחים וחיילים שנשבו על ידי ארגון הטרור חמאס והועברו לרצועת עזה.

נוכח האירועים האמורים, הכריז שר הביטחון, ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) על מצב מיוחד בעורף ברדיוס של 0-80 ק"מ מרצועת עזה בהתאם לסמכותו לפי סעיף 9(ב) לחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951 (להלן – חוק ההתגוננות האזרחית). עוד באותו יום, שר הביטחון הרחיב את הכרזתו על מצב מיוחד בעורף לשטח המדינה כולה. בהתאם להוראות חוק ההתגוננות האזרחית, הכרזת שר הביטחון אושרה על ידי ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. כמו כן, ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי החליטה על נקיטת פעולות צבאיות משמעותיות, בהתאם לסעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה והודיעה לגביהן לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת ביום כ"ה בתשרי התשפ"ד (10 באוקטובר 2023). פעולות אלו מכונות "חרבות ברזל".

במסגרת מתקפת הטרור והלחימה המתמשכת קיים חשש ממשי מפני גישה למידע חזותי המופק ממצלמה ניידת שיש בה כדי לסכן באופן ממשי את ביטחון המדינה ואת הרציפות התפקוד המבצעי של צה"ל וכן את ביטחון המדינה לפי ייעוד שב"כ ותפקידיו בהתאם לחוק השב"כ ולפי צרכי השב"כ. כל זאת, בקשר לפעולות הצבאיות המשמעותיות. לפיכך, נדרשה הסמכת חיילים בצבא הגנה לישראל ועובדי שירות הביטחון הכללי, בעלי מיומנות נדרשת, לבצע חדירה ופעולה בחומר מחשב, אף ללא ידיעת בעל חומר המחשב, המשמש להפעלת מצלמה ניידת. זאת, משלא ניתן לקבל את הסכמת בעל חומר המחשב לחדירה ולפעולה בחומר מחשב בפרק הזמן הדרוש, וביחס לפעילות שב"כ – גם על בסיס תשתית עובדתית פרטנית.

לאור זאת, ביום כ"ט בתשרי התשפ"ד, 14 באוקטובר 2023, התקינה הממשלה, מתוקף סמכותה לפי סעיף 39 לחוק יסוד: הממשלה, תקנות שעת חירום (הסמכת צה"ל לביצוע פעולה בחומר מחשב המשמש להפעלת מצלמה ניידת), התשפ"ד – 2023, המסמיכות קצין מוסמך להסמך חיילים בצה"ל לבצע חדירה ופעולה בחומר מחשב המשמש להפעלת מצלמה ניידת.

בהמשך לכך, ביום ב' בחשוון התשפ"ד, 17 באוקטובר 2023, התקינה הממשלה, מתוקף סמכותה לפי סעיף 39 לחוק יסוד: הממשלה, תקנות שעת חירום (חרבות ברזל) (הסמכת שירות הביטחון הכללי לביצוע

פעולות בחומר מחשב המשמש להפעלת מצלמה ניידת), התשפ"ד – 2023, המסמיכות עובד מוסמך להסמך עובדי שירות הביטחון הכללי וכן מסמיכות קצין מוסמך, לבקשת העובד המוסמך, להסמך חיילים בצבא הגנה לישראל לבצע חדירה ופעולה בחומר מחשב המשמש להפעלת מצלמה ניידת.

לאור מצב החירום ובשל הצורך המתמשך במתן הסמכות המבוקשת לצבא הגנה לישראל ולשירות הביטחון הכללי, מוצע בהצעת חוק זאת להסדיר את הנושא במסגרת הוראת שעה לתקופה של ששה חודשים מיום פרסומו, הכל כמפורט בהוראות שלהלן.

סעיף 1

בסעיף זה מוצע לקבוע הגדרות למונחים רלוונטיים לחוק המוצע.

סעיף 2 – סמכויות הקצין המוסמך

מוצע לקבוע כי רח"ט הגנה בסייבר או קצין אחר בדרגת תת-אלוף שהסמך ראש אגף התקשוב בצה"ל (להלן: הקצין המוסמך), רשאי להסמך בכתב חייל, בעל המיומנות הנדרשת, לבצע חדירה ופעולה בחומר מחשב, ללא ידיעת בעל חומר המחשב משלא ניתן לקבל את הסכמתו, לצורך הנ"ל. זאת, לעניין רשימת מחשבים שאישר הקצין המוסמך. טרם אישור רשימת המחשבים והסמכת החיילים על הקצין המוסמך להשתכנע כי החדירה והפעולה חיוניות לצורך סיכול או מניעה של גישה למידע חזותי המופק ממצלמה ניידת, שיש בה כדי לסכן באופן ממשי את ביטחון המדינה או שמירת רציפות התפקוד המבצעי של צה"ל בקשר לפעולות הצבאיות המשמעותיות; הן דרושות באופן מידי ודחוף; ולא ניתן, באופן סביר ובפרק הזמן הדרוש, להשיג מטרות אלה בדרך אחר שפגיעתה בזכויות פחותה.

סעיף 3 – סמכויות המנהל המוסמך

מוצע לקבוע כי ראש חטיבת איומי סייבר בשב"כ או מנהל בשב"כ בדרגת ראש מחלקה הממלא את מקומו (להלן: המנהל המוסמך), רשאי להסמך עובד שירות, וכן, לקצין המוסמך, לבקשת המנהל המוסמך, להסמך בכתב חייל, בעלי המיומנות הנדרשת, לבצע חדירה ופעולה בחומר מחשב, לצורך הנ"ל. זאת, לעניין רשימת מחשבים שאישר המנהל המוסמך. טרם אישור רשימת המחשבים והסמכת העובדים על המנהל המוסמך להשתכנע כי החדירה והפעולה חיוניות לצורך סיכול או מניעה של גישה למידע חזותי המופק ממצלמה ניידת, שיש בה כדי לסכן באופן ממשי את ביטחון המדינה, על בסיס תשתית עובדתית פרטנית, לפי ייעוד שב"כ או תפקידו לפי חוק שב"כ בקשר לפעולות הצבאיות המשמעותיות; הן דרושות באופן מידי ודחוף; ולא ניתן, באופן סביר ובפרק הזמן הדרוש, להשיג מטרות אלה בדרך אחר שפגיעתה בזכויות פחותה.

סעיף 4 – סמכויות חייל מוסמך ועובד מוסמך

מוצע לקבוע כי חייל מוסמך ועובד מוסמך רשאים לבצע חדירה ופעולה בחומר מחשב המשמש להפעלת מצלמה ניידת במחשב שאושר על-ידי הקצין המוסמך או המנהל המוסמך לפי העניין. על מנת לצמצם

בפגיעה בזכויות בעלי חומר המחשב והמחזיקים בהם נקבע כי על החייל המוסמך והעובד המוסמך לנקוט את האמצעי שפגיעתו פחותה לצורך השגת המטרה שלשמה מבוצעת החדירה והפעולה בחומר המחשב.

עוד מוצע לקבוע כי קבלת מידע מתקשורת בין־מחשבים אגב חדירה ופעולה בחומר מחשב לפי חוק זה לא תיחשב האזנת סתר לפי חוק האזנת סתר, התשל"ט-1979.

סעיף 5 - תיעוד

לצורך קיום פיקוח ובקרה על הסמכויות המופעלות מכוח חוק זה, מוצע לקבוע כי הקצין המוסמך והמנהל המוסמך יתעדו בכתב את החלטותיהם על אישור רשימת המצלמות שבהן יבוצעו הפעולות ואת רשימת חיילי צה"ל ועובדי השירות המוסמכים לבצע את הפעולות, ואילו עובד השירות המוסמך או החייל המוסמך יתעדו את החדירה והפעולה בחומר מחשב שבוצעו.

סעיף 6 - מידתיות

על מנת לצמצם את הפגיעה האפשרית בזכויות בעלי חומר המחשב, מוצע לקבוע כי סמכויות אלו יופעלו בהתאם לצורך ולתקופות הזמן הקצרות ביותר הנדרשות בנסיבות העניין..

סעיף 7 – השבת המצב לקדמותו

למען צמצום הפגיעה האפשרית בזכויות בעלי חומר המחשב, מוצע לקבוע כי מקום שבו הושבתה יכולתו של בעל חומר המחשב לבצע פעולות בחומר המחשב, יורה הקצין המוסמך או המנהל המוסמך לחייל המוסמך או לעובד שירות מוסמך, לפי העניין, להשיב את המצב לקדמותו, תוך זמן סביר מתום הנסיבות שהצריכו את ביצוע הפעולה, ככל שהדבר אפשרי.

סעיף 8 - יידוע

מוצע לקבוע כי צה"ל יידע את השירות ואת מערך הסייבר הלאומי בדבר פעילות המבוצעת מכוח חוק זה; וכי השירות יידע את צה"ל ואת מערך הסייבר הלאומי בדבר פעילות המבוצעת מכוח חוק זה. זאת, על מנת להבטיח כי הפעלת הסמכויות מכוח החוק תתבצע בתיאום בין הגופים וכי לא יבוצעו פעולות באותו חומר מחשב על-ידי שני הגופים שהוסמכו.

סעיף 9 - דיווח

לצורך קיום פיקוח ובקרה על פעולותיהם של צבא הגנה לישראל ושירות הביטחון הכללי לפי חוק זה, מוצע לקבוע חובת דיווח אחת לחודש לוועדת החוץ והביטחון וליועצת המשפטית לממשלה. ראש המטה הכללי או מי שהוא הסמיך לכך בדרגת תת אלוף ומעלה ימסרו דיווח ביחס לפעולות שבוצעו בהתאם לסעיף 2 וסעיף 4 לחוק המוצע. ראש השירות או מי שהוא הסמיך לכך מטעמו בדרגת ראש חטיבה ומעלה, ימסרו

דיווח ביחס לפעולות שבוצעו בהתאם לסעיף 3 וסעיף 4 לחוק המוצע. הדיווח יכלול פירוט בדבר מספר המחשבים שנכללו ברשימה שאושרה על-ידי הקצין המוסמך או המנהל המוסמך, מספר החיילים שהוסמכו ותפקידם ועובדי השירות שהוסמכו ותפקידם, וסוגי הפעולות העיקריות שבוצעו ואומדן מספרן, לפי העניין.

סעיף 10 - פרטיות

על מנת לשמור על פרטיות בעלי חומר המחשב, מוצע לקבוע כי במסגרת הפעלת הסמכות לפי חוק זה, צבא הגנה לישראל ושירות הביטחון הכללי לא יעשו שימוש ולא ישמרו מידע, לרבות ידיעה על ענייניו הפרטיים של אדם, כמשמעותם בחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.

סעיף 11 – תוקף

בשים לב לכך שבעת הזו נמשכות הפעולות הצבאיות המשמעותיות ולאור הצורך של צבא ההגנה לישראל ושירות הביטחון הכללי בסיכול או מניעה של גישה למידע חזותי המופק ממצלמה נייחת, מוצע לקבוע כי תוקפו של חוק זה יעמוד על שישה חודשים מיום פרסומו.

בנוסף, ככל שהפעולות הצבאיות המשמעותיות ימשכו וצורכי צבא ההגנה לישראל ושירות הביטחון הכללי יעמדו בעינם, מוצע לקבוע כי שר הבטחון, בהסכמת ראש הממשלה ובאישור ועדת החוץ והביטחון, רשאי להורות בצו על הארכתו תוקפו של החוק לתקופות נוספות שלא תעלינה על שלושה חודשים כל אחת, אך לא יותר משישה חודשים במצטבר.